

Budapest.

34. szám.

1892. augusztus 20.

NÉPNEVELŐK LAPJA

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY.

A Népnevelők Budapesti Egyesületének tulajdona s

A HAZAI TANÍTÓK ORSZ. BIZOTTSÁGÁNAK HIVATALOS KÖZLÖNYE

XXVII. évfolyam.

FELELŐS SZERKESZTŐ

KONCSEK LAJOS.

KIADÓ:

HEISLER J.

Megjelenik minden szombaton.

Előfizetési ára: egész évre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőhöz
(lakik: **Budapest, II. ker. Csalogány-utcza 34. szám**);
előfizetési pénzek, reklamációk és hirdetések a kiadóhoz **HEISLER J.**, kö- és
könyvnyomdatulajdonoshoz, (Budapest, várkert-rakpart 1. sz. alá) küldendők.

BUDAPEST, 1892.

HEISLER J., kö- és könyvnyomdatulajdonos kiadása.

KÁROLYI GYÖRGY
papírkereskedése
BUDAPEST,

V., Dorottya-utca 10.

Ajánlja nagy raktárát író- levél- és rajz-
papirokban, iskola szerekben, elismert jó
minőségű irkák, szépírási füzetek, rajz-
könyvek, rajzfüzetekben.

Ujabb kiadások:

**A Magyar korona országai hegy- és
vizrajzi térképe 25 kr.**

**A Rondírás módszeres iskolája
Kolocskovszky Szilárdtól 30 «**

Térképhályzatok, térkép rajzoláshoz
100 lap 2.50, 1 lap 3 kr.

Nagybani megrendelésnél előnyös árak.

NÉPNEVELŐK LAPJA

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY.

Felelős szerkesztő: **KONCSEK LAJOS.**

Laptulajdonos:	Kiadó:
A „Népnevelők Budapesti Egyesülete“.	HEISLER J. II. ker. várkert-rakpart 1. sz.
Megjelenik e lap minden szombaton.	A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőhöz:
Előfizetési ára:	Budapest II. Csalogány-utca 34. sz.,
Egész évre 4 frt.	előfizetési pénzek, reklamációk és hirdetések a kiadóhoz:
Fél évre 2 „	Heister J., kő- és könyvnyomdatulajdonoshoz
Negyed évre 1 „	(II. ker., várkert-rakpart 1. sz. alá) küldendők.
Pályázatok és egyéb hirdetések petit soronként 10 krral számítatnak.	
Kéziratok nem küldetnek vissza. —	

TARTALOM: A magyarorsz. elemi isk. tanítók szolg. viszonyainak szabályozása. (javaslat). Szabó Bugáth László. — A szegedi nagygyűlés. Koncsek Lajos. — Az önérezelem műveléséről. Gerley Szeverin. — Tárca. Úti-level. Mousson G. — Könyvismertetés. J. Gy. — Vidéki tanügy. — Iskolai értesítők. — Irodalom. — Vegyesek. — Szerkesztői üzenetek.

A magyarországi elemi iskolai tanítók szolgálati viszonyainak szabályozása.

(Javaslat.)

I. FEJEZET.

Általános szabályok.

1. §. Magyarország valamennyi elemi népiskolájánál, tekintet nélkül arra, hogy ki az iskola tényleges fenntartója, a tanítói szolgálat egyenlő elvek alapján, egy és ugyanazon szabályzat alatt áll.

2. §. Minthogy a népnevelés nemzeti ügy s népnevelési intézetek felállításához és fenntartásához elvileg úgy, mint iskolajogtörténetileg joga csak a nemzetnek van, kívül szemben minden más tényező az iskolafenntartást csak a nemzettől nyert engedélyt gyakorolja: minden népnevelési intézet, bárki vállalkozott is a fenntartási terhek viselésére, a magyar nemzet tulajdona.

3. §. E tulajdonjog elvéből következőleg minden tényleges iskola-fenntartó, mint a nemzetnek csak bizományosa, valamint a népiskolaügyi egész berendezkedésben, úgy a tanítók szolgálati ügyében is a nemzet határozatait tartozik érvényesíteni.

4. §. A népnevelésügy nagy fontossága, a hozzá fűződő nemzeti érdekek jelentősége következtében az elemi iskolai tanítók szolgálati viszonyainak szabályozására — mely sarkpontja és lényege az elemi iskolák életműködésének — egyedül és kizárólag csak a nemzetnek van joga, a ki e jogát csupán törvényes képvisellete, a magyar törvényhozás által gyakorolja.

5. §. Minden népiskolára tehát, s ezek minden közegére, hatóságára, valamint a népiskolákkal érintkezésbe jövő bármely tényezőkre és

egyénekre — tekintet nélkül az iskolának a tényleges fenntartóktól kölcsönzött jellegére — a magyar törvényhozás által alkotott tanítói szolgálati szabályzat kötelező.

6. §. A mely iskolafenntartó a törvényhozás által alkotott s az előbbi §. szerint országosan kötelező tanítói szolgálati szabályzatot meg nem tartja: mint a nemzeti akarat megszegője, elveszti az iskola fenntartásra nyert nemzeti engedélyt s a kezelése alatt állott iskola — akár egy, akár több — a nemzet ügyeit vezető törvényes magyar kormány közvetlen intézkedési körébe megy át.

7. §. A törvényhozás által alkotott szabályzaton kívül — sem mellette, sem azt kiegészítőleg — a szorosan vett tanítói szolgálat körét érintő más szabályzatot sem iskolafenntartók, sem semmiféle hatóságok nem hozhatnak.

8. §. Oly egyénekre, kik a tanító szolgálat mellett más, pl. egyházi teendőket is végeznek, az illető iskolafenntartó, vagy azt kormányzó hatóság alkothat oly szabályzatot, mely a tanítói szolgálatban álló egyének ezen más, pl. egyházi ténykedését körülírja; de ezen szabályzat semmi olyast nem tartalmazhat, mely a tanítói szolgálati szabályzat érvényesülését akadályozná.

9. §. Minden ilyen szabályzat jóváhagyás végett a belügyminiszterhez terjesztendő, a ki jóváhagyás előtt köteles azt a közoktatási kormányval egyetértve a tanítói szolgálati szabályzat intézkedéseivel egybe vetni.

10. §. Ha ily szabályzatról a miniszteri jóváhagyás után kitűnnék, hogy a tanítók szolgálati szabályzatával bármely tekintetben is ellentétben áll: még magánfél panaszára is birói felülvizsgálat alá veendő s biróilag vagy egészen, vagy a kifogásolt részletében hatályon kívül helyezhető.

11. §. Iskolafenntartási engedélyt nem nyerhet, s ha azzal birt, elveszíti az, a ki bármely tekintetben s bármely oknál fogva nem tudna megfelelni az ezen szabályzatban megállapított kötelezettségeinek.

II. FEJEZET.

A tanítói szolgálat meghatározása és minősítése.

12. §. A tényleges tanítói szolgálat a tiszti eskü letételével veszi kezdetét, melylyel legelső alkalmaztatásakor bármely jellegű iskola minden tanítója köteles letenni az ezen szabályzat VII. fejezetében kijelölt egyének, illetőleg testületek előtt.

13. §. A tanítói tiszti eskü szövegét a m. kir. közoktatási miniszter állapítja meg, s ettől eltérő szövegű eskü használatára senki sincs jogositva.

14. §. A közoktatási miniszter nincs jogositva a különböző jellegű iskolák tanítói számára különböző eskümintát állapítani meg. Az egész ország területén egy és ugyanazon szövegű tanítói eskü használandó. Az oly eskü, mely az országosan érvényes tanítói tiszti eskütől bárcsak a legcsekélyebb mértékben is eltér, érvénytelen s az ily esküt tett egyén semmi nemű tanítói ténykedést nem gyakorolhat.

15. §. Az érvényes tanítói tiszti esküt tett egyén a népoktatási törvények és törvényes rendeletek, különösen a tanítói szolgálatot szabályozó jelen törvény rendelkezései alatt áll mindaddig, míg jogérvényes

ítélettel a tanítói állástól el nem mozdított; illetőleg — önkéntes lemondás esetén — míg a lemondást elfogadó hatósági végzés őt a tanítói szolgálat kötelekeitől fel nem oldja.

16. §. A tanítói szolgálat köréből az előbbi §. rendelkezései szerint kilépett egyén semmiféle szolgálati ügyben, beleértve az anyagi érdekeket is, többé kérdőre vagy felelősségre senki által sem vonható.

17. §. A tanítói állást betöltő egyének, midőn az ezen törvényben megszabott bármely munkakört végzik, tehát a tanítói állással járó kötelességet teljesítik, „hivatalos szolgálat”-ban vannak, s ily szolgálatuk közben hivatalos személyeknek tekintendők.

18. §. Hivatalos szolgálatot csak az arra kijelölt hivatalos helyiségben s csak az arra megállapított időben lehet teljesíteni. A hivatalos idő leteltével a hivatalos szolgálati munkakör szabályszerű beszüntetése után a tanítói állást betöltő egyén megszűnt hivatalos személy lenni, s magánszemélylyé lett, a ki hivatalos ügyben bárkinek szolgálatára, rendelkezésére állni nemcsak nem tartozik, de nem is állhat a folytatólágos hivatalos idő bekövetkezése előtt.

19. §. Hivatalos helyiségnek nemcsak a tanterem, hanem minden olyan helyiség értendő, a mely a tanítói állást betöltő egyéneknek, illetőleg testületeknek állásukból kifolyó hivatalos ténykedés végzésére szolgál. A tanító magánhasználatára bocsátott helyiség vagy terület tehát nem hivatalos hely, s így semmiféle hivatalos aktus színterül sem a tanító, sem senki más által nem tehető.

20. §. Hivatalos idő alatt nem csupán a tanteremben vagy egyébütt (pl. tanműhelyben, kertben stb.) a szorosán vett tanításra fordított idő értendő, hanem mindazon idő, melyet ezen törvény a tanítói szolgálattal járó bármily természetű munka végzésére kijelöl.

21. §. Minden tanító, tekintet nélkül a rangfokozatra s az iskolának a tényleges fenntartótól kölcsönzött jellegére, mint nemzeti közügy szolgálatában álló, hivatalos egyén, az állami köztisztviselők sorába tartozik, s rangosztályát illetőleg helye az összes tanügyi tisztviselőkre külön alkotandó törvényben állapítatik meg.

III. FEJEZET.

Tanítói rangfokozatok.

22. §. Az elemi iskolai tanítói pályán a következő rangfokozatok állapítatnak meg: 1. helyettes tanító; 2. segédtanító; 3. rendes osztálytanító; 4. főtanító; 5. címzetes igazgató; 6. igazgató; 7. főigazgató; 8. címzetes tanfelügyelő.

23. §. Helyettes tanító az, aki a kötelességei teljesítésében betegség vagy egyéb körülmény által akadályozott tanító munkakörét ideiglenesen végzi.

24. §. Segédtanító az, aki a több tanítóval biró iskolánál, esetleg ugyanazon községben két vagy több iskolánál állandó alkalmazásban az osztálytanítók rövidebb ideig tartó akadályoztatása esetén a kisebb helyettesítéseket végzi, s ilyenek nem létekor az ezen törvényben körülírt apróbb szolgálatokat teljesíti.

25. §. Rendes osztálytanító az, aki állandó alkalmaztatás mellett egy, vagy ugyanazon teremben több osztály önálló vezetésével van meg-

bizva. Sehol, senkinek és semmi körülmény között nincs megengedve, hogy osztályt vagy osztályokat önállóan vezető tanítónak segédtanítói czimet és fizetést adjon.

26. §. Oly iskolaknál, a hol egynél több, de hatnál kevesebb tanító van alkalmazva, „főtanító“-i czimmal és ranggal egyikük az iskolavezetés élére állítandó.

27. §. Czimzetes igazgató az, a kit az erre illetékes hatóság a közszolgálatban szerzett érdemei elismeréséül e rangfokozatba előléptet előbbi munkakörének meghagyása mellett.

28. §. Igazgatói czime és rangja van annak, a kire az ötnél több tanítóval bíró iskola vezetése van bízva; vagy a kit érdemei jutalmául előbbi munkaköre megtartása mellett léptetnek elő e rangfokozatba.

29. §. Ugyanazon iskolafenntartó hatáskörében levő minden hat igazgató közül egy a „főigazgató“-i rangba léptetendő elő.

30. §. A főigazgatók közül azokat, a kik a tanügyi közszolgálatban általánosan ismert nagyobb érdemeket szereztek, tekintet nélkül arra, hogy ki a működésük körébe eső iskolák feuntartója, a m. kir. közoktatási miniszter czimzetes tanfelügyelővé nevezi ki.

31. §. Az előlépés feltételei, illetőleg módozatai a következők:

a) A ki, mint helyettes tanító, kifogástalanul felelt meg kötelességének, új vagy üresedésbe jött segédtanítói, ennek hijában rendes osztálytanítói állás betöltésénél okvetlennül előnyben részesítendő oly pályázókkal szemben, a kik még helyettesek sem voltak, vagy kevesebb ideig helyettesítettek.

b) Ha a segédtanító legalább egy évig kifogástalanul felelt meg kötelességének, üresedésben levő vagy újonnan szervezett osztálytanítói állásra pályázaton kívül hivatalból léptetendő elő. Három évi kifogástalan működés után pedig a segédtanító abban az esetben is előlép a rendes osztálytanítói rangba és fizetésbe, ha osztályüresedés ez idő alatt nem lévén, a régi munkakörében maradna meg.

c) Főtanítói rangfokozatba az iskolánál alkalmazásban levő osztálytanítók közül csak a nagyobb és többoldalú érdemekkel bíró egyén léptethető elő. A magasabb életkor csak abban az esetben számítható előnynek, ha teljesen egyenlő érdemesség mellett más döntő körülmény nem találkoznék.

d) Legalább ötévi, egyfolytában s lelkiismeretesen végzett főtanítói szolgálat után a czimzetes igazgatói, másik öt év mulva pedig az igazgatói rangfokozatba az esetben is megtörténik az előlépés, ha az iskola osztályainak száma időközben nem emelkednék annyira, hogy a rendes igazgatói állás szervezését az osztályok száma megkövetelné.

e) Oly osztálytanító, ki legalább tizenötévi működés alatt kimagasló szolgálati érdemeket szerzett, különösen ha testületi, egyesületi, társadalmi s irodalmi téren is komoly számottevő érdemei vannak, a czimzetes igazgatói, — huszonöt évi hasonló szolgálat s érdemek mellett pedig az igazgatói rangfokozatba azon esetben is előléptetendő, ha bármely körülménynél fogva az osztálytanítói munkakörben kellene foglaltoskodnia.

f) Főigazgatói rangfokozatba a főigazgatói körbe tartozó hat igazgató közül csak az léptethető elő, a kinek legkimagaslóbb szolgálati,

s legtöbb oldalú egyéb érdemei közismeretűek. Egyenlő érdemesség mellett a korkülönbség dönt.

g) Azon főigazgatók közül, kik e minőségben legalább 5 évet már töltöttek, az illető kir. tanfelügyelő felterjesztésére a m. kir. közoktatási kormány csak azt nevezheti ki czimzeses tanfelügyelővé, a kit az illető kir. tanfelügyelőnél erre legalább három tankerület tanítóegyesülete ajánl.

32. §. A kir. tanfelügyelő köteles a kerületében levő bármily jellegű iskola viszonyait ez előléptetés szabály szempontjából szigorúan figyelemmel kísérni, s minden szabálytalanságot megakadályozni, vagy — ha már elkövetett — megtorolni és jóvátenni.

33. §. A tankerületek hivatalos tanítótestületeinek szintén jogában áll az e tekintetben netán észlelt szabálytalanságokat megbeszélés tárgyává tenni s azok orvoslását a kir. tanfelügyelőnél, esetleg a közoktatási kormánynál sürgetni.

34. §. Az a tanító, ki az előlépésre szerzett jogában minden közoktatásügyi fórum intézkedése után is megrövidítve érzi magát, a közszolgálatban szerzett s a tulajdonjoggal egyenlő értékű ezen jogának védelmezésére birói beavatkozást, illetőleg ítéletet kérhet.

(Folyt. következik.)

Szabó Bugáth László,
bizottsági előadó.

A szegedi nagygyűlés.

Az ország tanítószága ismét munkára, gyülekezésre készül. Önérdeke, saját reputációja s a magyar nevelés- és oktatástígy emelése és terjesztése kívánja e megújuló munkásságot. Ellismert dolog, hogy hazai népnevelésünk ügye az utóbbi idők folyamán csodával határos lendületet nyert s évtizedek mulasztásait pótolta helyre alig néhány rövid esztendő, mit ama kiváló buzdóságú és széles látókörrel megáldott egyesek nem szűnő agitációjának köszönhetünk, kik nagyon is ismervén a nép-oktatásügy terén mutatkozott számtalan hiányokat s a tanítói kar lelkesebb működését akadályozó bajokat, egyuttal a kellő tapintattal és érzékkel is rendelkeztek azon módok feltalálására nézve, melyek a mult sötétségének eloszlására alkalmasak.

Ma a magyar tanítószág ezreit sokkal szorosabb és összetartóbb láncz fűzi egymáshoz, mint régente. Örvendetes, hogy a mit a magyar tanítószág a társadalom és a haza jóllétének, valamint a saját erkölcsi és anyagi állásának emelése tekintetében kíván, az ma egyhangú közóhaj, melynek kifejezője ez időszertint, a még csak rövid multú, de hasznos munkásságot teljesítő: „Magyarország iTanítók Országos Bizottsága.“

Most történik először, hogy e bizottság vidékre megy tanácskozni egynemely fontosabb, s a tanítószágot közösen érdeklő kérdés fölött. He-lyesen cselekszik-e, időszertűtlen volna e kérdést fejtegetni. Minden esetre nem cselekszik olyat, a mi által az alapszabályok rendelkezéseivel jutna ellentétbe. A vendégszerető meghívást elfogadni, ha nem szól ellene valamelyes főbenjáró ok, illemes kötelesség. És az Országos Bizottság elfogadta a Csongrádvármegyei tanítóegyesület szives és lekötélő meg-

hívását, ez idei nagygyűlését az ország második fővárosában Szegeden tartandja.

E gyűlés iránt, bár nem mutatkozik olyan mérvű érdeklődés az ország, különösen a főváros tanítósága részéről, a milyet az ügy fontossága elvárhatna, mindazonáltal kétségtelen, hogy az eddig jelentkezettek szívökben a lelkesedés szent melegével, az ügyünk iránti szeretet őszinte megnyilatkozásával fognak a Szegeden tartandó nagygyűlésen megjelenni. És ez kívánatos is, mert szegedi kartársaink, kik a rendezés nem könnyű munkáját végezni szivesek, már eddig is minden lehető megtettek az Országos Bizottság nagygyűlési tagjainak s vendégeinek méltó fogadására. Szeged város polgármestere pedig egy, a Bizottság elnökéhez intézett meleghangú levelében kijelenti, hogy „szives készséggel járul a „Csongrád vármegyei tanítóegyesület központi választmányának meghívásához, s a bizottságot Szeged sz. kir. város falai között szívesen látja.”

E lekötelező nyilatkozat tudatában kívánatos, hogy a nagygyűlésre jelentkezők száma minél nagyobb legyen.

Az orsz. bizottság vidéki tagjai közül jelen lesznek: S ó l y o m Antal (H.-Böszörmény), G á b e l Jakab (N.-Várad), V i d a Dániel (Baja), K i s s Sándor (Komádi), N é m e t h Lajos (B.-Csaba), S á r k á n y Gábor (Munkács), B e d ő Dénes (Ó-Radna), S c h u l e r József (Báttaszék), S c h m i d t Boldizsár (B.-Szabolcs), E s z e n y i Sándor (N.-Várad), B á n y a i Jakab (N.-Becske), S e b e s t é n y József (N.-Sajó), A r á n y i Antal (Igló), K o h u t Mór (Debreczen) és V a r g h a István (N.-Kőrös), P a u l i k Imre (Mezőhegyes) és S z á v a János (Jászládány).

A fővárosiak közül: L a k i t s Vendel, S o m l y a y József, G y ö r g y Aladár, dr. B o k o r József, P é t e r f y Sándor, S c h ö n József, B ö n g é r f i János, V e l ö s y Lipót, A l m á s y János, H a n g l József. Mint vendégek: S o m l y a y Józsefné és B r a n t n e r Albin.

Tanítóegyesületek képviselőiben: Ü r ö g i Sándor (Érmihályfalva) az Érmelléki ev. ref. t. e. képv. — Z e l e n k a János (B.-Gyarmat) a nógrádm. t. t. képv. — B a k s a Lajos (A.-Zsolcza, Borsódm.) az alsó borsódi ev. ref. t. e. képv. — E l e f á n t i József (Czepléd) és S z u r m ó Ambrus (N.-Kőrös) a pestm. hiv. t. t. képv. — J ó z s a Pál (Kis-Ujszállás) és K e c s k e m é t h László (Mezőtúr) a hevesnagykúnsági ev. ref. t. e. képv. — B e d ő Dénesné (Ó Radna) az erdővidéki t. t. képv. — C s u r k a István (Buj) a felső szabolcsi ev. ref. t. e. képv. — K ü f f e r Vilmos és M é h l y Albert (Merey) a szepesi t. e. képv. — N. N. az alsószabolcs-hajduvidéki ev. ref. t. e. képv. — S i n k a Lajos és M a á k Lajos (Krassó) a szatmárm. t. e. képv.

Végül mint vendégek: D o b ó Sándor (Hajdú-Böszörmény), S z u r m ó Ambrusné (N.-Kőrös), V i d a Dánielné (Baja), B o r d a Károly (Foktó), S á r i n g e r Károly (Zala-M.-Szerdahely), H u g a u f f Ede (Zala-Szt.-Balázs), M ü c k Sándor (Gölniczbánya), H a a s Armin és 3, még eddig meg nem nevezett (Mezőberény), B e r g e r Vilmos (Sárbogárd), K r é b e s z Gyula és K ú n László (Kunágota), R i t t e r János, B r ó s z János, K o c s o n d y József, L á z á r Lajos, B o r s i c z k y Károly, F á b r i c z y Pál és G r o s c h Sándor (Orosháza), C s i k e s z Endre (Felső-Nyék), K l e i n w a l d Lipót és D e u t s c h Salamon (Ó-Becse), S c h n e i d e r Adolf (S.-A.-Újhely), W o l f Mihály (Vasasbánya-telep), K l e i n Ármin (Új-Kécske), G a l l a u n e r Lujza (Újpest) és P a u l o v i t s Károly (Czepléd).

K o n c s e k Lajos, titkár.

Az önérzelem neveléséről.

Ha a felnőtt lelke még meg nem öregedett korra nézve fiatal testen: elragadónak talál egy kis gyermekverset is és élvezettel megtanulja, szelided érzések közt szavalgatja azt. Igen, a felnőtt kifejlett észszel, nemesen működő értelemmel, tisztult fantáziával és érett szépérzékkel kap a példán. A kis gyermek mindezeknek csak a lelegején van. Igaz ez, de a példa megragadja őt is; megragadja képzetét, értelmét biztos útra viszi, érzékeinek működési tért nyit.

A példa nem kényszerít, de csábít, s ez az, a minél fogva hat.

Mindazon tanítási elvek, a melyek a gyermeknek iparkodásra-, tehetségei helyes használatára-, csüggedésében a kitartásra való buzdításában a tanítót vezetik, vezessék őt a példa szerinti buzdításban is, mikor a gyermek önérzetére hatni akar. És főképen a példa legyen ennek a módja, minthogy a kis gyermeket az első mód haszon nélkül fásasztja, s csak a példának van meg azon ereje, a mely által célhoz jutunk. Ez természetesen nem annyi, hogy a tanítást az önbecsülés, önérzelem nevelésénél mellőzzük, mert a mint egyrészt a példára mindenkor alkalom sincs, másrészt a tanítás, annak helyén, megteszi hatását. Azért van a tanító az iskolában, hogy tegyen, tenni példát nyújtson, tanítson, de sőt ábrázoljon is. — A legközönyösebb tanuló azt keresi tanítójában, nem látja-e őt közönyösnek: a türelmetlenségig ingerült lesz a törekvő gyermek, ha a várt segítséget a tanító nem nyújtja neki.

Erre tanít bennünket a tapasztalás. Természetesen ez nem minden.

A család ma úgy él, hogy a gyermek sokszor maga is részes az őt érdeklő dolgok intézésében. E furcsa körülmény a gyermeket kora éretté, elbizakodottá teheti; értelmét, ítélőtehetségét meghamisítja. Ezek alapján támad veszedelem a tanítónak, mint nevelőnek, munkájában. Mert a tanítóról hall a gyermek otthon. Halljon elítélőt róla, akkor a gyermek is kárt vall.

Nem elég tehát a tanítónak dolgát öntudatosan végezni az iskolában, jól tanítani; hanem a gyermek elé helyes példát kell állítania. Az önbecsülést a gyermekben fenntartani s helyes korlátok közt fejleszteni csak oly nevelőtanonak sikerülhet, a ki magánéletében, az iskola folyosóján, vagy akár az utczán is annyira kifogástalan, hogy őt a gyermek is annak ítélhesse.

Mi magunk, nevelők, éljünk úgy, hogy magánéletünkéről lehetőleg keveset beszélhessen a világ. Gondoljuk meg, hogy a családra nagy szükségünk van munkánk sikere érdekében; de azt se feledjük, hogy a család ellenségünk is. Ezt úgy akarom értetni, a mint a szó beszél azokról, a kik a közelmúlt kornak tanítói hivatalra „felfogadott” kontráit ismerték s a mai korbelleket is csak a régi szemmel nézik; azokról, a kik sehogysem karják elhinni, hogy a tanítóság általánosan művelt, s a legfontosabb munkában igazán fárad; azokról, a kik a tanítótól a tekintélyért való nemes küzdés jogát is készek elvitatni, de teljes kifogástalanságot követelnek tőle; no meg azokról is, a kik a társadalmat így osztályozzák: (csak az alsóbb hivatalnokféleket emlitem) fogalmazó, írások, díjnok, fizetéstelen gyakornok, el. isk. igazgató, tanító, hivatal- és iskolaszolga. — Ki mondja, hogy nem így tartja ezt a művelt társadalom fele?

Ily értelmet kívánok adni az ellenség szónak.

Nem lehet ily rövid elmélkedés feladata leczkét adni a tanító-ságnak, de egy-két dolgot említsünk csak, a melyek az eddig mondottakra vonatkoznak, a melyek az önérzelem nevelésénél a példa erejével hatnak.

A tanító nyomorúságának átka az u. n. mellékkereset után való járás. Azon felül, hogy ezáltal önképzésére idő sem jut, ama bizonyos tekintély dolgában is a régi ember marad, mert a külvilág az ő felületes ítéletével e miatt sokszor pálczáat tör fölötte, s olybá veszi őt, — sajna! — mint a ki hivatalát nem kedvből, lelkesedésből, hanem merő haszonvágyból végzi, teljesíti.

A tanítvány önérzetét támadja meg a tanító, ha eltűri, hogy a kötelességén túllépő felvigyázó, az u. n. sedátor s más eféle tisztséggel megbízott gyermek a tanító munkáját végezvén, ennek hatalmával is élni vakmerő. E vakmerőség talán hajránczígálás, arczullegyintésben is nyilvánul. Ha a tanító látva tán a relativ tanulásbeli eredményeket, azt elnézi, akkor ily tisztségek alkotása által elkövetett hibáit igen súlyossal szerzi meg. Sokszor nem haszon nélkül való egyes. arra valóban érdemes tanuló tisztséggel megbizni: tudjuk ennek hasznát; ily tisztségek alkotása azonban hibás, ha az érdekllett tanulók egyéni önérzetére kellő körültekintéssel nincs a tanító. A gyermek, a ki érzi tán, hogy a leczkét nem bírja, a szelid és jóakaró biztatást a szeméből látható szeretettel, — míg a sedátornak nem ritkán önérzetét sértő megjegyzéseit keserűséggel fogadja, s elkeseredésében a tanítóra mint megaláztatásának fő-
okozójára gondol legelőbb. Természetes, hogy a hanyag, fásultabb érzékű tanulók megérdemlik a tanuló társaik ellenőrzése által őket erő megszégyenítést; de vigyázzunk, a megszégyenítés, mint büntetés, a tanító kezében is kétélű fegyver. Ezért gondoljuk, hogy a tanító még ennyiben se bizza a munkáját gyermekre. Mert a hol a tisztséges tanuló, ott van a büntetett is, egyenlőfelen tehetségekkel, ellentétes érzelmekkel, képződő jellemeikkel.

Fontos és szükséges az, hogy a gyermekek meglássák a tanítóban a hivatalbuzgóságot s érezzék a részrehajlatlan szeretetet. Hadd hallják igyekvésüknek örömet keltő elismerését s a hanyagság tapintatos megrovását. Győzedjenek meg haladásuk elismerésekor a tanító büszkesége, a hanyagság látásakor levertségéről; s főfőképen arról győzze meg tanítványait a tanító az ő közvetlenségével, hogy öröme vagy levertsége igazi.

Éppen mivel annyira öntudatosan kell kidolgozni a tervét az aprólékosságig, azért ne feledje a nevelőtanító, hogy az oly tanítási segédeszközök, a milyenekről most szó van, a tanító tekintélyét nem mindig emelik, de a gyermeket makacscsá tehetik. Ha tehát e segédeszközök talán kényelemből vagy az eredmények kierőszakolása végett alkalmazvák: akkor az önérzelem nevelésére nem gondolt a tanító. Pedig az elemi iskolai tanítás minden percze csak eszköz a nevelés nagy munkájában. A cél, a tudnivalóknak legalább is oly formában való közlése, hogy a gyermek meghajoljon a jó, a szép, a hasznos és a szükséges parancszava előtt; képzelete korlátok közt kapjon egészséges, feldolgozni való anyagot; értelme úgy vezettség, hogy önállóságának ébredését már maga is észrevehesse.

Az önérzelem nevelése tehát igen fontos, mert a jó jellem építésének ez az egyik szilárd alaprésze. A nevelőtanító személye pedig a legkifünőbb példa, ha ő csakugyan helyesen felhasználja az iskolában sokszor kínálkozó alkalmat; ha előkészítés, figyelmeztetés, magyarázat nélkül a gyermek szeme elé állítja saját személyét megbántott önérzetében. Ha pl. a gyermek valamely feladatot igen hanyagul elkészítve mutat be: valamely kötelesség-mulasztást hazugsággal mentetet stb.: a tanító igen közvetlen példája lehet a megbántódott önérzetnek, midőn tapintatosan kitörő méltatlankodásával visszautasítja a gyermek azon vakmerőségét, melylyel a tanítóról fölteszi, hogy bármilyen szennyes munkálattal megelégszik vagy hogy őt hazugsággal tévútra vezetheti. Mivel azonban a tanítónak az csak kivételes esetekben tanácsolható, hogy a gyermeket ily gyanuval illesse s ha erre elég alapja nincs, ezt tennie nem is szabad; inkább nézzen egyéb mód után, a milyen pl. a szorgalmasok megdicsérése s a hanyagok megszegyenyítése. Ez utóbbi mód legyen érzékeny, de tapintatos; az összes gyermekek önérzetét érintse, de senkit meg ne sebezzen. A hanyag érezze a büntetést, a jó tanuló el ne bizza magát.

Mi, tanítók, igen sokszor tapasztaljuk, hogy növendékeink önérzeteseek. Nos hát mai napság igen sok gyermek ilyen; ha azonban vizsgálódunk, azt találjuk, hogy ezek nagy része nem önérzetes, hanem öntelt és önfejtű, nem érzékeny, hanem érzélgős. Van is aztán gyakran napi hír, a mely egy-egy gimnazista kamasz öngyilkosságát adja tudtul a még ezen sem okuló szülőknek s a fejcsóválgató nagyvilágnak.

Gerley Szeverin.

TÁRCZA.

Úti levél.

(III.) Szepesmegye annyira bővelkedik az érdekesnél-érdekesebb, szebbnél-szebb, jutalmazónál-jutalmazóbb kirándulási helyekben, hogy a buzgó turista alig fogy ki azok felkeresésében, gyönyörködésében. Kövessünk mi is egy több napi új tourt! Iglófüredről jókor reggel elindulva egy órai utat teszünk a poros, de azért jó országuton: melytől jobbra-balra dúsan termő szántóföldek virágos rétekkel váltakozva terülnek el; beérünk Igló városába. Igló 458 m. magasságban fekszik s egykoriban a XVI. szepesi város főhelye volt. Ma is igen csinos tiszta város, rendezett utcákkal, csupa emeletes házakkal. Ipara, kereskedelme virágzó; iskolákban gazdag, diplomái antik mutatványok külsőleg, de díszesek belsei. Építkezésük a góth stílt mutatja be. Középületei közül megemlítendőek még a nagy kiterjedelmű s ujonnan épült honvédkaszárnya, a már régi, de eléggé díszes városháza. Iglóról igyekezzünk a megye székhelyére: Lőcse szab. kir. városba. Másfél órai utat megtéve, mely idő alatt egy csinos községen, Pálmafalun megyünk keresztül, elérjük Lőcsét. Most készül a helyi érdekű vasút, mely rövid idő múlva Lőcsét s környékét összeköti Iglóval s így a kassa-oderbergi vonallal. — Lőcséről igazán sokat lehetne írni, mert sok nevezetes megtekinteni valója van.

Meglep bennünket a még most is fennálló várfal, mely a belvárost mintegy elkülöníti a külvárostól. Emlékünkbe hozza e várfal a budai bástyát! Egészen olyan építkezés, de némely helyen az idő vasfoga ugyancsak otthagya a nyomát. Általán véve azonban igen gondozott e várfal, mely szép történelmi multtal dicsekedhetik. Hatalmas kapukon kell átmennünk, ha a város belsejébe óhajtunk jutni. Az egész város dombon épült, 573 m. magasságban a tenger színe fölött. A kassai kapun beérve, egy téren találjuk magunkat, melyen balról az ósdi városházát, jobbról a kath. plebánia-templomot látjuk. A városháza eléggé nevezetes épület mint régiség, de repedezett fala bizony nem nagy bizalmat gerjeszt tüzetesebb meg szemlélésére. Minthogy azonban arról értesültünk, hogy a városház termeinek megtekintése érdemes, elhatároztuk magunkat a bemenésre is. Zeg-zugos helyeken vezetett bennünket a városi hajdus „hivatalos órák“ után lévén, jól szemügyre vehettük összes termeit, különböző régi festményeivel és faldíszivel. Nevezetesen itt a városi könyvtár és fegyvertár is! A góth stílusban épített löcsei plebánia templom jó hatalmas épület; belsejét azonban legnagyobb sajnálatunkra nem tekinthettük meg. Nem messze ezektől van a városi „sétány“ (kert) egyik szélében a felső leányiskolával. Hogy miért van ez iskola a legzajosabb helyen? — azt nem tudtuk magunknak megmagyarázni. Ezzel szemben észak felé a csinos megyeháza, melynek építkezése újabb lévén, nagyon elüt a városházától; nyugat felé a felső leányiskola internátusa, mellette a díszes városi vendéglővel. Nem hagyhattuk el a várost a nélkül, hogy nevezetességei közül ne kerestük volna fel többek közt Jókai egyik regényének főalakját: a löcsei fehér asszonyt. Ne gondolják, hogy élő hölgy ez, hanem igenis annak gondosan őrzött képmása. Pedig ugyancsak nagy bajjal juthattunk hozzá! Kerítések átmászásával — fényes nappal!

A bástyafal egyik részében ugyanis egy faajtó van, melyen egy igen csinosan és izlésesen festett női alak látható. Természetesen meglehetősen sok névvel van már ö-szefirkálva, a kép azonban mégis elég élénk. Ez a löcsei fehér asszony képe. Előtte kert, magas gyümölcsfákkal, ketős kerítéssel; az egyik a kocsisúttól választja el a kertet, a másik fent magasabban s közel a falhoz! A falat befonta a repkény s mindezekről a kép kívülről nem látható. A vaskerítés ajtajának kulcsát pedig állítólag a prépost őrzi. Sajnos azonban, hiába küldtünk a kulcsért, mert az őrzője valahol kint volt a mezőn. Akadt azonban egy kalauzunk, ki úgy látszik, már többször tette meg ezt az utat, — s kerítés mászasokkal kalauzolt bennünket jó borra valóért, — a löcsei szép asszonyhoz!

Visszatérve Iglora, a következő vonattal folytattuk utunkat Gánócra. Ez meglehetősen sűrűn látogatott fürdőhely, melynek gyógyvize savas mésztartalmú s többek között a csúszos bántalmakban szenvedőknek nyújt segílyt. Maga a közég fürdőjével együtt, fél órányira van a vasúti órházától (állomás helyett) s 630 magasságban fekszik a Hernád völgyében, szélétől védett helyen. Érdekes e fürdőhely története is, melyet a Kárpát-egyesület utmutatója nyomán, röviden a következőkben foglalok össze: A fürdő már évszázadok óta áll fenn s forrásait még 1549-ből találjuk megörökítve. Mint gyógyhely 1718-ban jegyeztetett fel először. Gyógyhatását kiismerve, 1852-ben építették fel az első fürdőházat több lakással s díszes kerttel. 1877—1879-ig fúrásokat eszközöltek e helyen

183 m. mélységre s most a vizet ezen ártézi kútból nyerik. Hőfoka — 24 °C. A fürdőben huzamosabb időt tölteni nem lehet, részint mert hideg, de főleg mert csípi az ember testét; s ugyancsak legény már az, ki 20 perczet egyhuzamban benne eltölteni képes!

A fürdőtelep ma virágzó, környéke s fekvése kellemes. Innen délfelé haladva van egy testvérközség, alig öt percznyire, csupán a kőbánya válaszja el őket egymástól, ez Filicz (Filsdorf). Ennek is van nevezetessége, t. i. savanyúvíz-forrásai. Bent a faluban, a domb egyik oldalán van két forrás közel egymáshoz, melyben a legkellemesebb ízű savanyúvíz fakad. A közönség, különösen a környéken levő fürdővendégek szívesen felkeresik e forrásokat.

Folytassuk utunkat e községen keresztül délnyugatnak s egy órai kellemes séta után, mely sétát, egy darab virágos mezőt s szántóföldet leszámítva, folyton fenyvesek között erdőkben teszszük, elérünk egy másik nyaralótelepre: Virágvölgy-re (Blumenthal).

Virágvölgy már évek óta ismert nyaralóhelye nemcsak a környék vagy megyebeli lakosságnak, hanem főleg a fővárosi közönségnek, még pedig egyik kollegánk nyilatkozata szerint — ki már több nyarat töltött itt — igen kellemes üdülő helye. Völgyben van ez is, mint a neve is mutatja, körülötte magas hegyek, melyekre igen szép kirándulások tehetők. A Magas Tátrát itt már igen közelnek látjuk, s ezért jól meg is szemléljük minden részletét. A telepen, mely közel van Poprád városához, 4 épület van, de elég lakással. Ezek: a Svájci lak, Váralja, Havasi tündér és a Restauráció épülete. A lakások kellemesek, az étkező terem pedig beillik akármelyik budapesti szálló étkezési termének úgy nagyságára, mint berendezésére és csinososságára nézve.

Szép kirándulást tettünk innen $\frac{3}{4}$ óra alatt az u. n. Schlösschenre, melynek 922 m. magas csúcsán egy hatalmas két emeletes alkotmány a „Popráder-Gloriette“ van.

(Vége következik.)

Moussong Géza

KÖNYVISMERTETÉS.

Magyar költők. Költeményes gyűjtemény, mint segédkönyv a magyar irodalom tanításához. Szerkesztette Dr. Tolnay Lajos, fővárosi tanár. Bpest, Méhner Vilmos kiadása. Ara füzve 80 kr., vászk. 120 frt.

Az irodalom és költészettan tanításánál eddig használt olvasókönyveinknek nagy hibájuk, hogy a tanulóknak költészetünk ujabbkori jeleseit nem mutatják be; de kivált az irodalomtörténeti segédkönyveknél nem bocsátható meg e mulasztás, mert legfőbb céljok az irodalom ismertetése. Nem lehet teljes a kép, melyet a tanuló magának az ily könyvekből alkot. És sajátságos, az iskola ezen tévedése falain kívül is sajnos tapasztalható. Közönségünk ujabbkori költészetünk felől vajmi csekély tájékozódással és érdeklődéssel bír. Ennek oka nem az ujabb termelésnek talán silány voltában keresendő, mely úgy mennyiség, mint minőség tekintetében elég jeles anyagot nyújtana a körültekintőnek, hanem csakis a fennebb felhozott tényben rejlik. Nem szoritkoznánk ekkor pusztán Vörösmarty, Kölcsey, Petőfi stb. örökbecsű, de mindun-

talán használt idézeteire; az egyes kiválóbb művek aktív tárgyát képeznék irodalmi társalgásainknak, mely ezáltal bizonyára élénk színt nyerne; az ifjúság pedig jobban ismerné meg az őt környező világot. S vajjon nem e mulasztásban rejlik-e oka annak, hogy újabbkori költőinknek nincs közönségük, műveiknek nincs vásárlójuk?

Ha az ifjú vagy a nagy közönség az anthológiából megismeri őket, bizonyára megkedveli némelyiket és iparkodik megszerezni többi műveit. Épen ezekért kell örömmel fogadnunk e művet, mert e régen érezhető hiányt: legújabb költészetünk ismertetését és megkedveltetését fogja elősegíteni.

Mint gyűjtemény főtekintet alá a költemények kiválasztásában esik, s itt meglehetősen szerencsével járt el a szerkesztő. A költők sorát Csokonaival kezdi és a legújabban feltűnt kiváló költőig terjed. Irodalmi kézikönyvnek készült e mű, ezért megkívánjuk, hogy tetjes legyen, hogy legalább egy-két szemelvényben felöleljen minden jelesebb író, Ebbeli várakozásunknak nem felel meg azonban mindenben: Rudnyánszky, Radó, Inczédi, Dóczy stb. egyetlen költeménnyel sincsenek képviselve, ez pedig elég nagy hiba; míg néhány alsóbb rangú költőt pl. Lithvay, Viktoriát, Debreczeni Mártont mellőzhette volna. Az egyes írók műveiből felvett szemelvények helyes érzékkel vannak egybe állítva, a tanuló felfogásához, lelke világához mértén, de élvezetes, kedves olvasmányául a felnőtteknek is. A kiválasztott költemények nem tüntetik fel néhol a költő egyéni sajátosságait, jellegzetes irányát: pl. Petőfi hazafias irányú költeményeinek többi 12 költeménye között nem jutott hely, holott ez lyrájának egyik fő tárgyát képezte.

Jó szolgálatot tehetnek a rövid életrajzi adatok, melyeket ez egyes költő műveivel kapcsolatban közöl; a tanuló valamely költemény elővasásakor bizonyára nem fogja mellőzni, hogy írója életét is nagyjából meg ne ismerje.

A könyv kiváló segédkönyvül szolgálhat a költészet tanításánál is; egyrészt mivel bevezetésében könnyen áttekinthető egészét adja a vers-tan elemeinek s rövid átnézetét a magyar költészet fejlődésének Csokonaiktól napjainkig, másrészt pedig lehető teljességgel öleli fel a különböző műfajokat és versnemeket. Kívánatos, hogy e derék gyűjtemény, mint segédkönyv, mennél szélesebb körben elterjedjen.

J. Gy.

VIDÉKI TANÜGY.

Tanítóegyesületeink köréből

Értesítés. A magyar ev. ref. tanítók orsz. állandó választmányának azon tagjait, valamint az ev. ref. tanítóegyesületek, (e. m. tanítótestületek) azon képviselőit, kik a magyarországi tanítók országos bizottsága f. hó 26—27-ére hirdetett gyűlésén Szegeden megjelenni szándékoznak, f. hó 25-én d. e. 9 órakor a szegedi városháza kis tanácstermében tartandó értekezletre tisztelettel meghívom. — Tárgyak: 1. Emlékirat ügye; — 2. Ev. reform. tanítóegyesületek szövetségésének kérdése; — 3. Esetleges indítványok. — Józsa Pál áll. vál. elnök.

Közgyűlések. — A „Gömörmegyei általános tanító-egyesület“ 1892-ik év augusztus hó 23. és 24-ik napjain Jolsva városában tartja XIX-ik közgyűlését, melynek sorrendje ez: Augusztus hó 23-án: a) este hat órákor: Előértekezlet a város tanácsstermében. — b) Este 8 órákor: Jótékonycélú előadás a megyei tanítói segélyalap, az „Eötvös- és „Árvaházi-alap“ javára: — előadás után táncmulatság. — Augusztus hó 24-én: a) Reggel 7—9-ig: A tanszerkiállítás megtekintése és a bizottságok működése. b) Dél előtt 9 órákor: Közgyűlés az ág. ev. templomban: — c) Délután 1 órákor: Közébed a fürdő-kertben. — A közgyűlés terjedelmes tárgysorozatából közöljük a következőket: Jelentések. — Indítvány: Egy „Gömörmegyei tanító-egyesületi közlöny“ kiadása tárgyában; előadó: Nagy Lajos sajtógömöri polg. isk. tanító. — Vitatételek: a) „Miként óvhatjuk meg növendékeink lelkiületét a káros behatásoktól.“ Előadó: Simkó Endre rimaszombati polg. isk. tanító. — b) „A népiskola felszerelése és annak olcsó megszerzési módja.“ Előadó: Czikora István rimaszombati közs. isk. tanító. — A „Gömörmegyei tanítók segélyegyesülete“ alapszabálytervezetének előterjesztése. Előadó: Törköly József rimaszombati közs. isk. ig. tanító. — Jelentés az „Ügyrendek revíziója“ tárgyában. Előadó: ifj. Járossy Endre tiszolczi állami isk. ig. tan. — Bizottsági jelentések. — A jövő évi költség-előirányzat előterjesztése. — Pátyatétel kiützése stb.

A békésvármegyei tanítóegyesület f. é. augusztus hó 26-án tartja ezidei közgyűlését Orosházán. — Ennek tárgysorozata: 1. Gyakorlati tanítás a hazai történelemből. Előadó: Brósz János. 2. A főjegyző évi jelentése. 3. Az 1893-iki közgyűlés tételeinek és helyének a kitűzése. 4. Jelentés a pályázat eredményéről. Előadók: Donner Lajos és Vaday József. 5. „Miként lehetne a nagyközönség érdeklődését felkölteni a tanügy iránt?“ Előadó: a pályanyertes műszerője. 6. „Tanítandó-e a népiskolában az elméleti nyelvtan s milyen terjedelemben?“ Előadó Uhrin Károly. 7. A pénztáros jelentése és a költségvetés bemutatása. 8. A könyvtáros jelentése. 9. Indítványok. 10. Tisztviselők és az ig. biz. tagok választása. — A közgyűlés d. e. 8 órákor kezdődik. A közgyűlést megelőzőleg aug. 25-én d. u. 5 órákor igazgatóbizottsági gyűlés fog tartani. Az egyesület testületileg részt vesz a „Magyarországi Tanítók Országos Bizottsága“-nak folyó évi aug. 27-én Szegeden tartandó nagygyűlésén.

Tanítói ünnep. — Az „Érsekújvári r. k. népnevelők egyesületének“ vágsellyei köre szeretett elnökének, id. Kováts István, zsigárdi r. k. kántortanítónak 50 évi tanítóskodása alkalmából f. é. augusztus hó 24-én Zsigárdon ünnepélyt rendez, mely isteníté-ztelettel veendi kezdetét. Az ünnepélyen, melyen az egyesület küldöttségileg fogja üdvözölni a jubiláló elnököt, karének és felolvasás is lesz. A szépnek ígérkező ünnepélyen az eddig mutatkozó érdeklődésből következtetve, igen sokan vesznek majd részt. Mi a magunk részéről a legőszintebb jókívánságainknak adunk kifejezést jubiláló kartársunk iránt sikeres tanítói működésének 50. évfordulója alkalmából!

Iskolai értesítők.

23. A **pesti ág.** hitv. ev. magyar és német egyházgyülekezet nép- és polg. iskolájának évi értesítője az 1891—92. tanévről. (XIII. évf.) Egy 26 oldalra terjedő jeles értekezés nyitja meg az értesítőt Sz e l é n y i Gizella t. tag nagy gyakorlottságra valló ügyes tollából, mely a »jellem fejlesztése különös tekintettel a véralkatra« cz. alatt a nevelés voltaképmi célját ismerteti. — Az iskolaévtörténete című szakaszban fel van említve az az öröndetes körülmény, hogy a testvérgyülekezetek közgyűlése a tanerők által eddig élvezett, de csak évről-évre megszavazott 250 frtnyi drágasági pótlékokat lakbérpótlék czimén állandósította, javadalmazásukat pedig egy maximális 400 frtig emelkedhető, minden betöltött 5 szolgálati év után járó 50—50 frtnyi ötödéves pótlék által tetemesen emelte. — A presbyterium nemes áldozatkészségét mutatja különben az is, hogy tanszerek beszerzésére 350 frtot szavazott meg s tandíját 108 szegényebb tanulóknak engedte el. Az iskola jöltevői között első helyen áll fővárosunk törvényhatósága, mely 3000 frtnyi segílyt szavazott meg fenntartására. A heirt növénydek létszáma volt 781, ez a létszám azonban a maganvizsgát tett 99 növendékkel 880-ra emelkedik. A vizsgálaton jelen volt 755 növendék. ezek közül elégtelen osztályzatot nyert 53, vagyis 7°/. Tandíj fejében befolyt 18.722 frt. A tanítótestület 18 tagból állott; melléktárgyak tanításával 5-en foglalkoztak. Nagy helyet szentel ezek után az értesítő a bevégzett tananyag ismertetésének. Bemutatja továbbá a használathban volt tankönyvek jegyzékét, közli az egyes statisztikai kimutatásokat s végül a növendékek névjegyzékét adja osztályonként. Az értesítőt a jövő évre vonatkozó értesítés zárja be.

24. A **losonczi** négyosztályú izraelita népiskola értesítője az 1891—92. isk. évről. (IX. évf.) — »Felmelő rendszer« czimén D o m b e r József rövid, de jeles értekezése nyitja meg az értesítőt. Az »iskola ismertetése« E i c h l e r Jakab ügyes tollát dicséri. Felsorolja ezután az értesítő a legutóbbi öt évknek eseményeit. A tanulók létszáma ez idő alatt ekként váltakozott: 1887—88-ban volt 237, a rá következő évben 247, 1889—90-ben 266, 1890—91-ben 234, míg a most lefolyt tanévben 236 volt a tanulók létszáma, ez utóbbiak között magyar volt 189, német 9, tót nemzetiségű pedig 13. Elégtelen osztályzatot 24 nyert közülök. A tanítótestület 4 tanítóból és 1 kézimunka tanítónőből állott, kiknek anyagi helyzetén az iskolaszék annyiban segített, hogy ötödéves pótlékokat szavazott meg részükre. Az általános tantervben feltűnik az egyes osztályok heti óráinak nagy száma; így az I. osztályban 29, a II-ban 28, a III-ban 29, a IV-ben 30 heti óra terjed időt. A bevégzett tananyagot részletesen ismerteti az értesítő és számot ad a könyvtár állományáról is, mely jelenleg 381 kötetből áll, ezekből 145 az ifjúsági-, 236 drb pedig a tanítói könyvtárhoz tartozik.

I R O D A L O M.

A **hitelemzestan elemei** cz. munka III. kiadására hirdet előfizetést F o n y ó Pál, a »Kath. Hitoktatás« szerkesztője. — A mű első része a hitelemzés kezelőjéről, alanyáról, anyagáról s kezeléséről szól, s az idevonatkozó elméleti ismereteket népiskoláink beléletére és viszonyaira a kalmazva ismerteti. — A második rész a bibliai történet kezelésére, a katekizmus előadására, a kath. szertartások és ünnepek ismertetésére, az egyháztörténet tanítására és a hitelet gyakorlására vonatkozó szabályokat adja. — F ü g g e l é k ü l hoz kidolgozott hitelemzési tanterveket s módszertanilag kidolgozott mintahitelemzéseket. A mű terjedelme 12¹/₂ iv, bolti ára 80 kr., A megrendelések egyenesen L ö w y Lajos könyvkereskedésébe küldendők Ó-B e c s é r e. — A szóban levő munka az, melynek hiányait lapunk egyik munkatársa egy könyvismertetés kapcsán elég világosan kimutatta. Reméljük, szerző figyelemmel volt e jóakarató megjegyzésekre s munkájának jelen kiadásában a szükséges javításokat megtenni el nem mulasztotta. mert csakis ez esetben számíthat munkája a tanítóság részéről támogatásra.

A »**Magyar Nők Lapja**« igen érdekes cikkeket és költeményeket közöl legutóbbi számában. Háztartási része szintén igen gazdag és tanulságos. Az »Arany háló« című regénye feltűnést keltő érdekes dolgot. Képei mind csi-

nosak. »Lugas« című gyermeklap melléklete pedig igen kedves meséket, verseket és talányokat nyújt apró olvasóinak. A »Magyar Nők Lapja«-nak előfizetési ára $\frac{1}{4}$ évre 1 frt 50 kr. Mutatvány-számokat szívesen küld a kiadóhivatal. (Bpest, Kishid-utca) 9. sz.) Ajánljuk t. olvasóink pártfogásába.

V E G Y E S E K.

— **Meghívó** A Magyarországi Tanítók Országos Bizottsága f. évi augusztus hó 20-án (Szent Istvánnapján) d. u. 5 órakor a VI. ker. Érsek-utcai elemi iskola tanácskozási termében a szegedi nagygyűlés tárgysorozatának végleges megállapítása végett igazgatótanácsi ülést tart, melyre az érdeklődők tisztelettel meghívotnak. Bpsten, 1892. aug. 15. Somlyay József, alelnök; Kocssek Lajos, titkár.

— **Meghívó.** Az »Eötvös-alap orsz. tanítói egyesülete« f. é. augusztus hó 26-án d. u. 4 órakor közgyűlést tart Szegeden a városi iskola nagytermében, melyre az egyesület tagjait tisztelettel meghívjuk. A gyűlés tárgyai: 1. Elnöki megnyitó. 2. Titkari jelentés. 3. Az 1893. évi költségvetés megállapítása. 4. Indítványok. (Az érdemlegesen tárgyalandó indítványok a gyűlés előtt egy héttel az elnökségnek beterjesztendők). — A közgyűlésen részt venni óhajto egyesületi tagokat ezennel felkérjük, hogy Szegeden, Vass Mátyás úrnál, a Csongradmegyei tan-egyesület alelnökénél f. hó 20-ig jelentkezni sziveskedjenek. — Budapesten, 1892. aug. 12-én. Péterfy Sándor, elnök; Laks Vendel, titkár.

— **A linzi tanítógyűlésen,** mely a mult hónapban tartatott, a tanítóság köréből mintegy 800-an vettek részt. Ez alkalommal három előadás tartatott. Az elsőt: »Az 1867-iki általános osztrák tanítógyűlés Bécsben« cím alatt Jordan bécsi tanító tartotta. A másodiknak (»A mit mi követelünk«.) Hilber a.-ausztriai tanító volt az előadója; míg a harmadik kérdést: »Állandó avagy ideiglenes tanfelügyelők legyenek-e?« — Jessen, a Fr. Paed. Bl. kiadótulajdonosa ismerette. Ez utóbbi kérdés heves vitaközlásokre szolgáltatott okot s a szavazásnál csupán 26-an szavaztak az állandó tanfelügyelet mellett. — Hej, ha a mi tanítógyűléseinken is ily tömeges részvét s nagyfokú érdeklődés mutatkoznék a szőnyegre kerülő kérdések iránt!

— **A lundenburgi zsidó hitközség** megemlítésre méltó példáját adta a tanítóság iránti kiváló tiszteletének s nagyrabecsülésének. Ugyanis egyik választmányi tagjának indítványára egyhangúlag kimondotta, hogy az ottani főtanító: Goldschmiedt E. és Bauer J. osztálytanító 25 évig tartó, sikeres és üdvös tanítói működésük alkalmából a község díszpolgáraivá választandók s egyuttal kimondotta azt is, hogy az erről szóló okmány kiállításai költségeit a választmány tagjai viselik. — Ez a szép dolog nem nálunk történt ugyan, de azért jól esik hallanunk.

— **A hol nem ismerik Európát.** Egy kis sváb falucska iskolájába bekapogtat a tanfelügyelő. Rendben talál mindent, csupán a falon veszi észre valaminek a hiányát. Megszólítja a tanítót: »Itt van Württemberg és Németország térképe is, de nem látom Európát.« Elölép e szavakra a falu bírja, egy jámbor atyafi, a ki a tanfelügyelő úr kíséretében járt, s aggodalmas arcczal szól az iskola felügyelőjéhez: »Nagyságos úr, a térképek rengeteg pénzbe kerülnek, s a mi községünk olyan szegény! Ne kívánja hát tőlünk annak az Európnak a térképét, ki tudja: kerül-e valaha ebből a szegény faluból oda valaki!«

— **Sikerült bosszú.** Hollandia ifjú királynője nemrégiben ellenkezésbe került angol nevelőnőjével, a miért aztán Európa térképének lerajzolását kapta büntetési feladatúl. A leánya megrajzolta a kívánt térképet, csak hogy Angolországot parányi kicsire, míg Hollandiát óriási nagyra rajzolta le azon.

— **A Zenelap.** S ágh József kartársunk ezen jól szerkesztett zenészeti közlönyének f. é. július 28-iki száma R ó z s a v ö l g y i Gyula, tanügyi tanácsosunk sikerült arcképeit mutatja be. Az ezt kísérő életrajzi adatokon (szül. 1851. márcz. 30-án, N.-Kanizsán) kívül többek között a következő jellemző vonásokat olvashatjuk a nevezett lapban a főváros tanügyének általánosan tisztelt vezetőjéről: »R ó z s a v ö l g y i Gyula a legszeretetre méltóbb emberek egyike. Nyu-

godt temperamentum, gondolkozó fő, derült kedély. Véleményt csak alapos meggyőződésre épít; vitázni maga nem szeret, másokat is elűt tőle — egy-egy komoly atezczal rögtönzött tréfa útján. A tréfa és humor embere; jó ízű mondásokat szeret ugratni; mint szónok kiváló . . . Lelkes magyar, a ki nem tüntet, de nem is engid. Egy k »vad magyar« egyleti tag, bosszankodott egy társára, hogy az mindig németül beszélget. »Ne bántsd pajtás, — vigasztalja Rózsavölgyi, — vizslakutyát vett, hát most gyakorolja magát, hogy beszélni tudjon vele.« — Az sem utolsó jó mondása: mikor Beszterczebányán a papirgyárban az udvarias üzletvezető a finom papiros gyártását mutatta, az egyleti tagok egyike — szána-kozva nézven a zabkenyeret evő tót munkásnőt — felsóhajt: »Zabkenyér mellett ilyen finom papirost gyártani!« »Hát még — feleli Rózsavölgyi — Dobos-torta mellett milyet gyártanak?« — Mikor meg tanácsos lett, kérdezték: Drukkolt-e a választason? »Kezdtem, — mondá, — de a mint láttam, hogy Pista barátom a karzaton me nyire drukkol értem: reá biztam; gondoltam, neki egyéb dolga itt úgy sincsen.«

— **Az Eötvös-alap** jótéteményeiért ez idén ismét sokan pályáznak; így az egyetemi ösztöndíjakért 14-en folyamodtak; az akadémiák, középiskolák, tanítóképző-intézetek és más iskolák ösztöndíjaiért az akadémiái hallgatók közül 4-en, a középiskolai tanulók közül 4-en, azután 9 tanítóképzőintézeti növendék, 1 állami ipariskolai és 2 polgári iskolai tanuló folyamodott. A segélyért folyamodók száma 25. A magyarországi tanítók Eötvös alapja tizenhat évi fennállása óta 31,875 frtot nyújtott részint ösztöndíjak, részint segélyösszegek alakjában a hozzá folyamodóknak s ily módon 182 róm. kath., 95 ev. ref., 76 ág. ev., 8 gör. kel., 8 unit. és 63 izr. vallású, összesen tehát 433 tanítói család gondjait enyhítette s ezen felül a »Tanítók orsz. árvaháza«-nak a költségeihez is 1670 frttal járult és a magyarországi tanítók javára 47,378 frtnyi tőkét szerzett.

— **Értelemzavaró** hiba csúszott be — a szedő vigyázatlansága folytán — lapunk legulóbbi számába. Ugyanis »Vasárnapi Bizottság« cz. vegyes hírünknek utolsó előtti szava az utána következő hír utolsó sorába tartozik, mely tehát e szerint így olvasandó: »is leg fölebb a pedagógiába lehetnek« stb.

— **Halálozás.** A külső váczai-úti elemi iskola tanítótestületének ismét gyászva van: egyik érdemes női tagját ragadta ki ujabban sorai közül a kérelhetetlen halál. A hozzánk beküldött gyászjelentés ugyanis **Benesch Róza** fő- és székv. tanítónő haláláról ad hírt, ki f. hó 10-én, hosszas betegség után, Visegrádon elhunyt. A boldogult kartársnő hült temét Budapestben helyezték örök nyugalomra. Áldás és béke lengjen hamvadó porai fölött!

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

D. J. Vác. Az érdekes kirándulás leírását megkaptam és sajnálom, hogy nem közölhetem azonnal, de mint láthatod: a tárczában most más dolog van soron. Légy hát, kérlek türelemmel, az ilyesmi amúgy sincsen időhöz kötve. — **H. L. Budapest.** Ilyen fontos téma gondosabb és alaposabb kidolgozást igényel, mert úgy, a mint megírodott, nem meríti ki a kérdés velejét. Alkalmilag majd meglátogatom, üzenje meg: mikor található. — **Sch. Á. Budapest.** Örvendek, hogy — megtértél. Reményilem nem hagyta Zágrábban az ígért ismertetést. — **Sz. D. Budapest.** Érdekes ismertetése legközelebb jön. Vajjon megmaradjunk az anonimitás mellett? — **B. E. Budapest.** Sajnálom, hogy nem lehetett szerencsém. Abban az ominózus ügyben vagy magam keresem fel az illetőt, előadván neki a dolgot töviről-hegyire, vagy pedig levélben küldöm meg neki az ön nyilatkozata másolatát. Nyilvánosságra csak abban az esetben lehetne hozni az ügyet, ha e közbenjárás eredményre nem vezetne.

Budapest, 1892. Nyomatott Heisler J.